

Oranjebonus of ooievaarsbaby

De bestuurscultuur van de Socialistische Partij leidt tot ophef. Ex-maoïsten van het eerste uur zouden hun wil opleggen aan toegestroomde nieuwe leden met afwijkende opvattingen over interne procedures. Verder kreeg partij- en fractieleider Marijnissen het verwijt dat zijn vrouw en dochter eveneens politiek actief zijn. Maar zo hebben de kiezers het gewild. En ook in andere families zetten opeenvolgende generaties zich actief voor het openbaar bestuur in. Toch vererft in ons land slechts één publieke betrekking, die van de Koning. De constitutionele monarchie vormt een steen des aanstoots voor de handvol overtuigde republikeinen. Zij huldigen het juiste standpunt dat alle landsbestuurders behoren te komen en gaan als resultaat van periodieke, vrije en geheime verkiezingen.

Hoewel de staatsvorm van de monarchie op gespannen voet staat met de grondbeginselen van de democratie,

houden opvallend veel Europese landen hun koningshuis in ere. Daaronder drie Scandinavische landen, het Verenigd Koninkrijk, Spanje en de zuiderburen. Wat kan de reden zijn? Een vorstehuis en zijn entourage kosten de belastingbetalers een lieve duit. Krijgen de onderdanen wel waar voor hun geld? Velen zullen stellen dat de waarde van ons koningshuis niet in euro's valt uit te drukken. Die scepsis schrikt rechtgeaarde economen niet af. In het zojuist verschenen *Jaarboek Overheidsfinanciën 2007* doet Harry van Dalen een manhaftige poging om kosten en baten van de Oranjes voor de Nederlandse samenleving te becijferen.

Die kosten zijn aanzienlijk hoger dan de 6 miljoen euro die staan vermeld in het eerste hoofdstuk van de rijksbegroting. Die 6 miljoen is het bedrag dat de minister van Financiën rechtstreeks aan de koninklijke familie uitkeert. Veruit de meeste uitgaven voor de hof-

houding komen echter voor rekening van andere ministeries. Binnenlandse Zaken financiert de beveiliging, Buitenlandse Zaken de staatsbezoeken en Volkshuisvesting het onderhoud van de paleizen. In totaal gaat het bij deze posten om 94 miljoen euro. Op het prijskaartje van de monarchie prijkt al met al een bedrag van nagenoeg 100 miljoen euro.

Welke baten van de monarchie staan daar tegenover? Allereerst vervullen de koningin en haar troonopvolger een aantal ceremoniële functies, waarmee de eenheid van de natie kan zijn gediend. Sommigen menen dat hun activiteiten zich tot die symbolische rol zouden moeten beperken. Van Dalen signaleert dat het koningshuis dan wordt tot een onderdeel van het openluchtmuseum, dat uitsluitend amusementswaarde vertegenwoordigt. Daar lijkt mij niets mis mee, want de media en Oranjeklanten smullen hiervan. Hoe

Flip de Kam

dit zij, in ons land maakt de Koning deel uit van de regering. Er zijn meer ongeschreven dan geschreven regels hoe hij

of zij binnen de regering dient te functioneren. Over de werkwijze van koningin Beatrix zijn de kenners het wel eens: zij is onpartijdig, heeft een grote kennis van zaken en streeft naar perfectie. Daar staat tegenover dat verschillende incidenten van eigengereid optreden van Majesteit zijn geboekstaafd.

„Met anekdotes en waarnemingen uit de wandelgangen van het Noordeinde komen we echter niet ver, als we de baten van het koningshuis willen concretiseren”, zegt Van Dalen. Daarom vergelijkt hij om te beginnen voor 155 landen (waaronder 37 monarchieën) hun democratisch gehalte, politieke stabiliteit, kwaliteit van de overheid, de rechtskwaliteit van de mate waarin corruptie voorkomt. Het blijkt dat landen met een monarchie een aanzienlijk hogere kwaliteit van democratie en overheidsbestuur kennen. Dit geldt niet alleen op globaal niveau, maar ook binnen de Europese Unie.

Een tweede manier om de baten van de monarchie boven water te krijgen is de economische prestaties van landen onderling te vergelijken. Van Dalen hanteert een simpel model waarin hij de economische groei van landen probeert te verklaren uit de omvang van de investeringen in nieuwe productiemiddelen, de groei van de werkzame beroepsbevolking en de staatsvorm. Een ruwe schatting suggereert dat de economische groei in een monarchie gemiddeld 0,8 tot 1 procent hoger ligt dan in landen met een andere staatsvorm. Deze ‘Oranjebonus’ zou dit jaar voor Nederland uitkomen tussen 4 en 5 miljard euro.

De auteur noemt drie redenen waarom de bonus zo groot zou kunnen zijn. Allereerst vormen monarchieën een groep landen die hebben kunnen profiteren van stabiliteit die in andere landen klaarblijkelijk minder groot is. Verder valt inderdaad niet uit te sluiten dat

bemoeienissen van de vorst de doelmatigheid van het landsbestuur verbeteren. Ten slotte blijkt uit opinieonderzoek dat ons koningshuis aanzienlijk meer vertrouwen geniet dan gekozen politici. Vertrouwen valt te beschouwen als sociaal kapitaal, dat naast investeringen en de beroepsbevolking een essentiële voorwaarde is voor een voorspoedige economische ontwikkeling.

De berekende ‘Oranjebonus’ moet republikeinen tot nadenken stemmen. Hier is hun voor de hand liggende tegenwerping: Van Dalens methode van onderzoek is kwetsbaar. Uit de door hem gevonden samenhang tussen monarchie en hogere economische groei leidt hij een oorzakelijk verband af. Dat verband hoeft er evenwel absoluut niet te zijn. Ook al vliegt bij de geboorte van kinderen vaker dan gemiddeld een uiver voorbij, dat wil nog niet zeggen dat baby's door de ooievaar worden afgeleverd.